

Pesach: Simple and Strong

Rabbi Shmuel Silber

1. הגדה של פסח

תָּם מָה הוּא אוֹמֵר מַה זֹאת. וְאָמַרְתָּ אֵלָיו
בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְיָ מִמִּצְרַיִם מִבֵּית
עֶבְרִים:

2. רש"י שמות פרק יג פסוק יד

זכ תינוק טפש שאינו יודע להעמיק שאלתו וסותם ושואל מה זאת

3. שכל טוב (בובר) שמות פרשת בא – בשלח פרק יג

מה זאת. זו מדת תם, דהיינו בן טפש שאינו מבין מדעתו ולא למד מאחרים ואינו רשע וכופר, אלא בתמותו ושואל מה זאת העבדה:

4. תלמוד ירושלמי (ונציה) מסכת פסחים פרק י דף לז טור ד /ה"ד

טיפש מהו אומר מה זאת אף את למדו הילכות הפסח שאין מפטירין אחר הפסח אפיקימון שלא יהא עומד מחבורה זו ונכנס לחבורה אחרת

5. הגדה של פסח (דבר אהרן)

כֹּה זֹאת. הַתָּם אֵינוּ יִכּוֹל לְהַעֲמִיק שְׁאֵלְתוֹ לְשֹׂאֵל עַל פְּרִטֵי
הָעֵנִינִים אֲלֵא שׁוֹאֵל בְּכַלְלוֹת בְּרֵאוֹתוֹ כִּי נִשְׁתַּנֵּה
לֵיל זֶה מִשָּׂאֵר כָּל הַלֵּילוֹת, מַה זֹאת
זֹאת. וְאָמַרְתָּ אֵלָיו ר"ל עַל מַה נַּעֲשֶׂה שִׁינוּי הַזֶּה.
וְיִי מִמִּצְרַיִם מִבֵּית וְאָמַרְתָּ אֵלָיו. הִנֵּה הַתָּם ג"כ מַחֻיֵב
בְּסִיפּוֹר יִצִּי"מ כָּל יִשְׂרָאֵל,
וְאֵיחָא לְקַמְן בַּהֲגַדָּה ר"ג אוֹמֵר כָּל
שְׁלֵא אִמְר ג' דְּבָרִים אֲלוּ בְּפִסַּח לֹא יֵצֵא י"ח וְאֲלוּ הֵן פִּסַּח מִצֵּה
וּמְרֹר, וּפִי' (רש"י) [רשב"ם] ז"ל (קטז:): כָּל שְׁלֵא אִמְר ג' דְּבָרִים
אֲלוּ שְׁלֵא פִי' טַעֲמָם. וְע"כ מְשִׁיבִין לְבָן הַתָּם תְּשׁוּבָה כֹּה
שִׁמְסִיק עִכ"פ לְהִיּוֹת טַעֲם לְג' הַנ"ל פִּסַּח מִצֵּה וּמְרֹר. וּז"ש:

רָבֵן גְּמַלְיָאֵל הָיָה אוֹמֵר כָּל שְׁלֵא אָמַר
שְׁלֵשָׁה דְּבָרִים אֲלוּ בְּפִסַּח לֹא יֵצֵא יְדִי
חוּבְתוֹ. וְאֲלוּ הֵן.
פִּסַּח. מִצֵּה. וּמְרֹר.

6. The Royal Table (Rabbi Dr. Norman Lamm, 42)

R. Yitzhak Arama, the author of 'Akedat Yitzhak, offers a new definition of the tam and presents the Haggadah's third son in a new light. For while the Jerusalem Talmud clearly declares the Tam to be one who is faulted intellectually, calling him a tipesesh or fool, 'Akedat Yitzhak maintains that he is not typed intellectually but religiously and ethically. The tam is the opposite, not of the

hakham, but of the *rasha*! That *tam* is a complimentary word is seen from the fact that Father Jacob was called *tam* — *Ya'akov ish tam* (Genesis 25:27) — and that the Talmud's term for an animal that is benevolent rather than dangerous and murderous is *shor tam*. The *tam*, then, is not the Simple Son or Foolish Son, but the Wholesome Son, the pious and good and obedient one. The *tam* is simple — and what noble a virtue is simplicity!

The *tam* may very well be as wise as or wiser than the *hakham*, but he has no desire to display his learning before others by asking impressive questions. He is a person without pretenses who does not wear his *lamdut* or scholarship on his sleeve. And herein, indeed, lies his superiority over the *hakham*! The ultimate test of both humanity and Jewishness, and the essential guarantee of their survival, lies not in ideal thinking, but in real living. The author of *Or ha-Hayyim*, who lived during the expulsion from Spain, writes that when Jews were put to the test of choosing between kissing the cross or enduring exile and even death, the sophisticated philosophizers embraced Christianity under pressure, while the masses of men and women and children, usually unsophisticated and unlearned, but who loved God and lived Judaism simply, dared to risk death and exile. He thus confirms the importance of a total view of Jewish living. The *tam* values the wholeness of personality, the integration of all experience into a simple love of and submission to God. He is unimpressed by intellectual acrobatics, and prefers heart over mind, faith over philosophy, dedication over dialectics, love over learning.

Science reigns supreme in our society. Knowledge is universally acknowledged as the key to a better job and more convenient society, as power in the world of international relations. Yet when the mind and its achievements are so stressed that all else is excluded, that a person is considered a machine whose loves and hates and fears and passions and aspirations are trivial — then we have outsmarted ourselves. Then humanity is in eclipse; and the individual becomes a freak child who has an abnormally large head and under-sized body and heart. Let us not forget that it was Solomon, the wisest of all men, the *hakham mi-kol ish*, who taught: “*al tithakam yoter, do not be overwise!*”

The *tam*, in his way of *temimut*, is not one whit less intellectually competent than the sophisticated *hakham*. Let us emphasize this again and again. The *tam*, as the full Jew, is fully cognizant of the value of wisdom and possesses learning in abundance. But he insists upon integrating learning into the totality of a responsive, religious, reverent personality. The *tam* declares: “be not overwise.” Religion, especially Judaism, cannot be grasped only by reading and debating, although that is necessary for any intelligent person; it must, in the final analysis, be tasted and tried. Instead of being a *hakham* and *seeking* proof of God's existence, we should be a *tam* — and *offer* proof, in *ourselves* and our daily conduct, of the existence of a *mentsh*, a human being, a Jew with a heart and a soul.

...אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים (שמות כ ב). פירוש מבית עבדים הוא שלא להיות משועבד אל החומר. כי עולם הזה נקרא בית עבדים שאין הפנימיות מתגלה רק ע"י לבושים וצימצומים. וחז"ל אמרו עולם הזה (אבות פ"ד מט"ז) דומה לפרוודור והוא בית עבדים... יתרו תרנ"ד ד"ה בענין

7. הגדה של פסח (שפת אמת)

כמו שבמצרים הי'ה שורש כל המצרים ואין עבד יכול לברוח משם. שהוא מקום שהטבע גוברת בו ביותר. מלך קשה ומדינה קשה (עיין רש"י לשמות יח י ועיין גם ספרי דברים ג)...

בא תרס"ד ד"ה ונקראו

8. הגדה של פסח (הרב אבינר)

(פסחים י ד, דף ע ב). ויש שפירשו שאם אחרי כל כך הרבה ניסים, גבורות, תשועות, נפלאות ומלחמות, עדיין אינו רואה כלום ואינו מבין כלום, אלא שואל "מה זאת" – הרי הוא סתם טיפש, ולא אדם תמים.

Shiur Sponsor: Davida Barr ilui nishmas her father, Avraham Yehoshua ben Aharon Moshe z'l.